

EGIL A. WYLLER FYLLER 90 ÅR

Egil A. Wyller har i en mannsalder vært en sentral del av norsk åndsliv, og særlig gjort seg bemerket gjennom sine bidrag innen idéhistorie, antikk kultur og filosofi. Wyller har arbeidet og skrevet om en omfattende mengde tenkere, og er særlig kjent for å ha utviklet en filosofisk enhetslære, henologi. I tillegg til faglig nybrottsarbeid har han også vært en viktig formidler, både gjennom å ha vært med på å starte opp bokserien *Idé* og tanke, som introduserte filosofiske ideer for et norsk publikum, og for å ha vært tidlig ute med å introdusere Heidegger i Norge. Wyller står bak et omfattende forfatterskap, som blant annet inkluderer 20-bindsverket *Henologisk skriftserie* (1994–2002). I anledning Wyllers 90-årsdag, ba vi tre av hans tidligere studenter si noe om hvilken betydning Wyller har hatt for dem, og for filosofimiljøet i Norge.

Øyvind Rabbås

Professor i filosofi ved Universitetet i Oslo

Da jeg begynte på Universitetet i 1977, hadde jeg ingen tanker om å studere filosofi. For meg var det samfunnsfag som gjaldt, og selv om det var statsvitenskap som var siktemålet, begynte jeg med sosialantropologi etter exphil. Etter å ha vært på noen instituttseminarer der, skjønte jeg imidlertid at jeg var nødt til å studere filosofi: Den begreplige forvirringen blant de empiriske forskerne var for stor til at jeg kunne late som ingenting. På filosofi var det derfor sosialfilosofi og politisk filosofi jeg tenkte å fordype meg i, særlig Frankfurterskolen – så fikk jeg ta de andre, «dead white males» på kjøpet. Men så begynte jeg på forelesningene i filosofihistorie, og da skjedde det noe. En viss Egil A. Wyller foreleste over Platon, og jeg hadde aldri opplevd så inspirerte og inspirerende forelesninger, med et utsyn som ga meg noe av en åpenbaring. Selv om jeg fullførte mitt mellomfag med et større essay om Habermas, var det derfor klart at det var antikken, og særlig Platon, jeg måtte arbeide med – jeg valgte ikke filosofien, den valgte meg!

Mine første år med Platon var helt klart inspirert av Wyller. Jeg fulgte alt han holdt av forelesninger og seminarer, og ferdigstillingen av hans hovedverk, *Enhet og annethet* (1981), var et høydepunkt. Men jeg hadde også andre filosofiske inspirasjonskilder, først og fremst Wittgenstein (formidlet av Olav Asheim i sine seminarer), så jeg var aldri helt innenfor den henologiske

krets. Og da jeg kom over en bok om Platon skrevet ut fra et analytisk filosofisk ståsted (Andreas Graesers *Platons Ideenlehre*), oppdaget jeg en annen måte å lese Platon på. Det var nok derfor med litt blandede følelser Wyller veiledet og deretter satt i kommisjonen for min magistergrad. Han sa det direkte: «Du kom aldri lenger enn til fjerde hypotese!» (en henvisning til de ni hypoteser i Platons dialog *Parmenides*, regnet bakfra!). Han kan nok ha rett i det, men jeg er likevel dypt takknemlig for at han satte meg inn på det som er blitt min vei i livet.

Antikkens filosofi har alltid (eller iallfall lenge) stått høyt i kurs her i landet, og en viktig grunn til det er nok Wyllers virke. Det er også andre som har arbeidet med antikken, for eksempel Wyllers samtidige Anfinn Stigen, og yngre folk kom til, som Tore Frost og Trond Berg Eriksen. Og nestor i filosofien etter krigen, Arne Næss, var selv veldig positiv til antikken, selv om han ikke selv forsket på den. Vi kan også nevne Viggo Rossvær.

Jeg tror likevel det er rimelig å si at den som har betydning mest for interessen for antikkens filosofi i Norge, har vært Wyller. Dette skyldes dels den undervisning han ga som professor i antikk åndshistorie ved UiO, men også ved sin utadrettede virksomhet. Her vil jeg særlig nevne de «lørdagsseminarer» som han holdt i en årrekke, lørdag formiddag i den ærverdige Urbygningen på Karl Johan. Dette var forelesningsrekker med bidrag fra en lang rekke ulike fagfolk innenfor ulike disipliner, over temaer av allmenn interesse, belyst under ulike synsvinkler.

Seminarene var vel besøkt, og resulterte ofte i artikkelsamlinger som solgte godt. Og ettersom den antikke inspirasjonen alltid var veldig synlig, må også dette regnes som et bidrag til interessen for antikken i Norge.

Henrik Syse

Seniorforsker ved Institutt for fredsforskning

Egil A. Wyller tente interessen i meg for Platon og gresk filosofi, den gangen jeg var grunnfagsstudent i filosofi i 1985. Den gnisten er like levende i meg i dag. Siden har jeg også fått øynene stadig mer opp for det man kan kalle

En viss Egil A. Wyller foreleste over Platon, og jeg hadde aldri opplevd så inspirerte og inspirerende forelesninger, med et utsyn som ga meg noe av en åpenbaring.

hans religionsfilosofi, og hans evne til å forene innsikter fra forskjellige tradisjoner i et ærlig forsøk på å finne sam-
lende enhetsperspektiver på de store filosofiske spørsmål. Personlig er jeg svært takknemlig for hans utrettelige fag-
lige oppmuntring og sjenerøsitet, blant annet gjennom
arbeidet i hans Henologiske forum.

Wyller har vært med på å kaste lys over den greske
tankeverden – ikke bare den klassisk-greske, men også
den bysantinske. Og så har han vært en ærlig, gjennom-
tenkt og frittalende kristen filosof. Ved å vise sammen-
hengen mellom platonsk og kristen tenkning har han
bidratt til å løfte frem ideer og perspektiver som ellers
kunne ha forblitt obskure.

Jeg glemmer aldri da han leste sitt dikt «Platon på
seilbrett» for oss grunnfagsstudenter – lekent alvor på sitt
beste. Eller da han sang greske folketonar med filosofiske
tekster, akkompagnert av en heller dårlig kassettspiller,
i forbindelse med sin 70-års-dag på Det norske teatret.
Alltid leken, og på samme tid alltid alvorlig, og heldig-
vis aldri selvhøytidelig: Det er slik jeg tenker på Egil A.
Wyller.

Torstein Tollefsen

Professor i filosofi ved Universitet i Oslo

Høsten 1979 kom jeg til det som den gang het Filosofisk
institutt ved Universitetet i Oslo. Jeg hadde allerede tatt
grunnfag og mellomfag i filosofi (leste på egenhånd), og
satset nå på en magistergrad. Jeg kom ikke til institut-
tet først og fremst på grunn av Wyller, men jeg kjente
til ham fordi jeg hadde lest noe av det han hadde skre-
vet, og visste derfor at vi hadde noen felles interesser. Vi
brevvekslet en periode. Her kan jeg kanskje skyte inn at
Wyllers håndskrift til tider kunne bli så uleselig at den
var umulig å tolke. Jeg sendte faktisk en gang et brev
tilbake og bad pent om å få det maskinskrevet. Det fikk

jeg, med en humoristisk kommentar.

Det ble naturlig å gå på de seminarer Wyller holdt.
Platons dialog Parmenides stod Wyllers hjerte nær, og selv
om den ikke alltid var direkte tema for seminarene, spøkte
den alltid i bakgrunnen. Vi var mange som prøvde, gang
på gang, å trengte inn i denne vanskelige teksten. Wyller
hadde sett noe grensesprengende i den, og flere av oss
strevde med å få innblikk i det samme. Wyller kunne være
svært inspirerende som foreleser. Han hadde sans for de-
taljene, men ofte kunne han bringe oss inn i en spekulativ
tankeflukt som var fengslende og stimulerende. På denne
måten åpnet han perspektivet, ikke bare for den filosofiske
tradisjonen, men også for forbindelsene til kunst og kultur.

Et underliggende tema som ofte kom til overflaten var
det Wyller oppfattet som den prinsipielle forskjellen mel-
lom Platons og Aristoteles' tenkning. Jeg arbeidet mye med
Aristoteles' filosofi og følte nok at jeg falt mellom to stoler.
Magistergradsavhandlingen min skrev jeg om Aristoteles'
metafysikk. På flere måter kom jeg derfor ikke til å følge de
linjene Wyller trakk opp, men jeg vil likevel understreke at
hans entusiasme og hans perspektiver på metafysiske tema
kom til å prege mine videre studier. Wyller var, så vidt jeg
vet, den første som fikk oversatt utdrag fra greske kirke-
fedre til norsk, noe som fikk stor betydning for meg. Det
ble mitt første møte med en tanketradisjon som jeg senere
kom til å forske på, og som jeg fortsatt arbeider med.

Jeg husker spesielt godt en hendelse som jeg overvar.
Min gamle venn Rune Fritz Nicolaisen var oppe til mel-
lomfag (tror jeg det var) muntlig. Han hadde bedt meg om
å være til stede, og kommisjonen bestod av professor Johan
Fredrik Bjelke og Wyller. Bjelke stilte min venn Rune et
spørsmål, som kanskje var en smule utfordrende. Rune re-
agerte med et flir: «Nå, er det et lurespørsmål eller?» Wyller
repliserte spontant og stillferdig: «Nei, vi lurte ingen. Vi er
Guds representanter.»

Illustrasjon: Åshild Aunlien

